

יעקב שרת / איש מאדים היה או לא היה

לא מזמן פתחתי את התיבה המדברת — להבדיל מן המרצדת — והנה הגמד שבתוכה דיבר בקולו של שאול רוזוליו (מפכ"ל, שגריר, ראש התאחדות התעשיינים). הקול היה קודם כל נעים, ושנית מוכר, ושלישית מעניין, ובמשך איזו חצי שעה או יותר התראיין אינטליגנטית ושיקף מבעד לבבואת חייו התיכת היסטוריה של היישוב ("היי שוב" בעגת התיבה המרצדת, המשמשת בסידרה "עמוד האש", זה שסיחפזן של "ההגנה"; אגב, כידוע, "ההגנה" היתה אחת מיני מחתרות רבות. היו שם, כפי שסיפרה לא מכבר מודעה ממלכתית על "חידון המחתרות", כל מיני מחתרות, לרבות אצ"ל ולח"י ופלמ"ח ו"הבריחה" והמחתרות בארצות ערב של ההתנגדות העצמית בארצות ערב — כאילו שה"פלמ"ח ו"הבריחה" והמחתרות בארצות ערב היו אלא זרועות של "ההגנה" — אותה מחתרת אחת לא מיוחדת מיני רבות, שהשד יודע כיצד נתגלגל שמה לשמו של צה"ל).

ובכן, דיבר לו הגמד הזעיר מתוך התיבה בקולו הנעים של שאול רוזוליו ושפע נתחי היסטוריה. ובין השאר התעכב על שירותו בחיל הנוטרים, הוא מיסטר המישורת היישובים העבריים, שם החל לטפס בגרמי הפיקוד. איני זוכר אם בתשובה ל"שאלה, או שמה ביוזמתו הוא, שאול רוזוליו העיר, כי הבריטים הקימו את חיל הנוטרים כאחת מן התשובות למרד הערבי בסוף עשור השלושים, וה"יהודים ניצלו אותו היטב לצרכיהם, שכן הוא שימש כסיו נפלא בנשק, החוקי" שלו לאימונים נרחבים, שלא לדבר על עצם הנשק שהעמיד לרשות היישר בים.

הכל טוב ויפה, חוץ מדבר אחד קטן, ואולי לא כל כך קטן: הבריטים הקימו את היחידה החשובה הזאת! הם כלומר, הם הגו אותה בדמיונם הפורה הפרויהודי? לפי רוזוליו כן. לפי שידוע לי — לא. אולי מבחינת "היריעה ההיסטורית הרחבה", מצד "המברשת הרחבה של ההיסטוריון", די לציון כי חיל הנוטרים היה, ככלות הכול, כוח עברי במיסגרת בריטית ובפיקוד עליון בריטי, ומה זה חשוב, בעצם, מי הגה את הקמתו ומי שיכנע את הבריטים להקימו — העיקר שהוא היה והעלה את תרומתו לבניין הארץ והגנתה. אבל הכבוד והיקר ליריעה, להיסטוריה הנכתבת בלועזית באות ראשונה גדולה, אינם צריכים להשכיח מאיתנו, כי מדובר בירימה של בני-אדם, מפעילים ומופעלים, משפיעים ומושפעים, שהעדר יחס כלפיהם כאל אנשים עם פרצוף ועם שם הופך את ההיסטוריה למשהו חסר-משמעות. למשהו לא-אנושי. נסו לספר את ספר שופטים, או כל ספר היסטורי אחר בתנ"ך ללא שמות. מה יישאר?

ובכן, ככל שידוע לי, את רעיון חיל הנוטרים הגה איש יהודי אחד ושמו יהושע גורדון, מי שהחל את הקאריירה שלו בארץ-ישראל כסמל בגדוד ה"עברי האמריקאני במילחמת-העולם הראשונה. וכך כתב עליו משה שרת בספרו "אורות שכבו": "מיש" טרת היישובים העברים וחיל הנוטרים בכללותו — זו המיסגרת החוקית היחידה של כוח ההגנה ה"עברי, שלא היתה אלא החלק הנגלה של אירגון "ההגנה" הנסתר — היו פרי רוחו היוצרת, כישרון האמצאה האירגונית שבו נתברך... איש לא יוכל לדעת מה היה אילמלא בא יהושע גורדון לעולם, אבל מותר לדעת, וצריך לדעת, שהמחש שלו — לא של "הבריטים" — הגה רעיון מחוכם ועיל. יהושע גורדון חשוב כמת — אבל הוא היה, ויש רגעים נדירים שהוכרתו, מתבקשת לא רק למען הדיוק ההיסטורי אלא למען קיומה הרופס של תרבות אנושית.

אגב, באותה רשימה של יהושע גורדון כתב עליו אבי משה שרת בין השאר: "בעוברו על פני ישובים ומפעלים אלה היה מחמץ הזדמנות להגיב על המתרחש והמתרחש בתוכם, ועל-ידי ניב אחד קולע היה מתאר עולם מלא."

במיקרה או לא במיקרה, ידוע לי ניב אחד שכזה: מעשה שנשעו הוא ומושה שרת בעמק ארזים אל, ועברו על פני שימרון, מושב-נפל שהקימו בני נהלל ומושה זיו בתוכם. יהושע גורדון היפנה לרגע מניו אל הישוב הקטן של הגבעה, החיזרים, ולאחר דממה קצרה הפטיר שתי מילים: "ויעש באושים". בשל אותו לימוד-זכות על ההאנשה כבעניין יהושע גורדון ומישורת היישובים העבריים — וגם בשל סיבה אישית מובהקת — הייתי סקרן לחיות בתוכנית, עמוד האש" שנסקר בה פרק "הבריגדה", היא החטיבה היהודית הלוחמת. שוב, היה איש אחד ש"דחף" אותה, כלומר את הרעיון מזה ואת האנשים מזה, ולבסוף השיג אותה, את "הבריגדה". אין לדעת מה פרצוף סופי היה הגיוס בארץ-ישראל לובש בלעדיו, אבל ידוע, ולפחות צריך שיהיה ידוע למי צריך לדעת, שהיה איש אחד שהעניין הזה היה במפעל-הוא, אולי מיפעלו הגדול ביותר; ש-היה איש שצבאותו היו במילחמת-העולם השנייה חילים יהודים, שלחמו בנאצים תחת הדגל התכול-

במדינה

נמצא בפניו, אבל הוא זוכר שהיה תיקון לחוק, אשר ביטל את הצו"ר כך שבשבעה בעת מתן עדות בבית-הדין המישפט. בתיקון נאמר, לדבריו, שאם רוצה אחד הצדדים, אפשר להשיב את העד. "אבל אינני זוכר כר לשונו המדוייקת של החוק", אמר התובע. גם השופט לא מצא את החוק החדש בפניו, אבל מכי"ז וזן שכולם זכרו קיומו של סעיף חדש כזה, הושבע העד על ספר תנ"ך שנמצא במיקרה באולם ליד השופט. כיפה לא היתה באולם, ולכן הניח העד את ידו על שערן ושבע על התנ"ך.

בשלב זה חזרה המתמחה מהי ספריה והצהירה, כי גם שם לא מצאה את החוק החדש שחיפשה, אלא רק את הצעת-החוק. המישפט נמשך.

אצבע של מסך

גם ביר חסרת

ארבע אצבעות

אפשר לספור בסף

בתנועה דרמטית הצביע עור-הדין ישראל כלוף על רוני המכשף. "קום ממקומך והראה את ידיו לשופט!" צוה עורך-הדין. ירוני קם, הושיט את ידו לעבר ה-

(המשך מעמוד 69)
עצרה לידו ניידת. שני שוטרים קפצו מתוכה ועצרוהו. בראונשטיין מעולם לא נתקל במישטרה לפני כן, ולא הבין כלל מה קורה. לפני שהספיק לברר דבר הובא לפני שופט המעצרים, ונכלא לחמישה ימים באשמת אר-נס. מסתבר, כי בעודו הולך ברחוב בפתח-תיקוה, ראתה אותו אשה שנאנסה חודש קודם לכן על-ידי אדם שהבטיח לה עבודה ושאותו לא הכירה. כאשר ראתה את בראונשטיין, ואת התיק שנשא ב"יד, חשבה כי זהו האיש שאנס אותה. היא מיהרה למישטרת פתח-תיקוה, סיפרה את הסיפור, וה"שוטרים מיהרו לעצור את האיש. סניגורו, סמי יונה, לא הסכים למעצר זה והגיש ערר. שולחו שכנע אותו כי נגרם לו עוול משווע, וכי לא היה לו כל קשר לעניין. בדיקה בגלאי-שקר העלתה כי בראונשטיין דובר אמת, ולא היה לו כל קשר למקרה.

המישטרה שיחררה אותו ללא ערבות, אחרי שהשתכנעה כי אמנם לא הוא האיש. בינתיים פורסם שמו, נפגעו אשתו וילדיו, וכל זה בגלל תיק דומה שנשא בידו בלכתו ברחוב.

יותר מדי חוקים

ספריות השופטים אינן

מעורכנות, מרוב

חוקים חדשים

עורך-הדין אריה רוטר ביקש מהשופט שמואל קוארט לסגור את הדלתיים. "מה פתאום?" שאל ה"סניגור במישפט" חיים משגב, "לפי איזה חוק?" "יש חוק חדש המתיר לסגור את דלתות בית-המישפט, כדי לש" מור על שלומם של עד", הצהיר התובע.

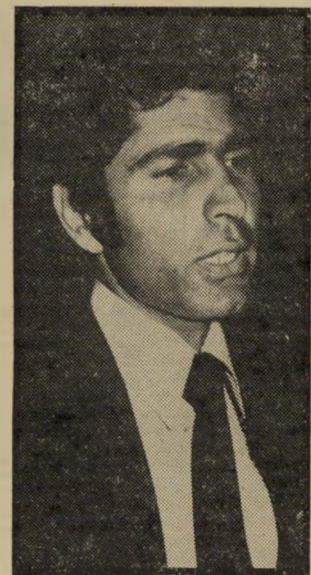
הסניגור, התובע והשופט חיטטו בספרים. איש מהם לא מצא את החוק החדש. השופט שלח את ה"מתחה לספריית בית-המישפט

פרקליט מישגב
לסגור את הדלתיים

שופט אורי שטרומן, וחשף כף יד חסרת ארבע אצבעות. אצבע יתומה הצביעה אל פני השופט. האם יתכן שהשופט לא ציין מום בולט כזה בדו"ח שלו? שאל הסניגור, לדברי בא כוח התביעה, עורך-הדין המזוקן אברהם לנר שטיין, מכר חיים חבורה בעל המיסעדה מגונה בכרם התימנים, חצי גרם הרואין בסכום של 8,500 כשר מטר מחופש. הוא מכר את הסם באמצעות רוני המכשף, שלדברי התביעה מסר לשוטר את הסחורה וקיבל תמורתה את הכסף. כאשר מסר לו השוטר את הש"ר רות אמר לרוני: "תספור אם זה בסדר."

שאל הסניגור: "לו היה מקבל הכסף סופר את הסכום ביד חסרת אצבעות, האם לא היה השוטר מבי-חין בכך ומציין זאת מייד בדו"ח?" האם אפשר שיתעלם מיד שכזו? אולם לתובע לא היה קושי לה" שיב. "זה היה נכון מאוד", אמר לנרשטיין. "לו היה רוני סופר את הכסף, אולם לדברי השוטר נמצע בכוונה מלספור את הכסף, ולכן לא הבחין השוטר במום שלו". השופט החליט כי עד שיתברר פרטים נוספים יישאר חבורה ב" מעצר. התרגיל באצבע אחת לא עלה יפה — בינתיים.

פרקליט יונה
לאכול שזוארמה

כדי לחפש, ובינתיים נמשך המיש-פט בדלתיים פתוחות. באין כיפה, העד שנחקר היה איש מישטרה, שנשאל על-ידי ה"סניגור על פעולות שביצע בתאריכים מסויימים. למשמע אחת ה"תשובות התרגו הסניגור, "אני חר" שב", הרעים בקולו, "כי העד מש" קר, אני רוצה להשיבנו על ספר התנ"ך, כדי שירגיש שהוא חיב לדבר אמת". כאן היתה זה תורו של התובע לשאול: "לפי איזה חוק?" וה"סניגור אמר כי החוק אמנם אינו

חוק ונתחוק

דויד לוי איש חזק עשה להם משחו, לאחשתרני מילחמת הבחירות של "המעמד". מאז החזק הזה — ועוד במשקפיים — התנוסס מולם על כל גיבעה ותחת כל עץ רענן, הם כבר החליפו שלוש סיסמות בחירות, ועוד חיד (או נכון יותר, הידיים — הרבות מדי מלשון רוב ומלשון ריב גם יחד — והשמאליות) נטויה.

אני משער, שב"עבודה" רבים עכשו חוקרי-לב, ויש מי שמהלך שם בשק ואפר על ראשו על שלא הגה בעוד מועד את הרעיון העצום והמוחץ, "ירוחם משל איש חזק" — עם או בלי משקפיים. בשביל להגות רעיון שכזה אין צורך במנהיגות, כלומר באיזשהו חזק, שבכוחו ייקבע חז וחלק, כי ירוחם משל, "לא עובר", מזמן, "לא עובר" אל הרחוב, ולכן הוא פשוט צריך ללכת ולפנות מקומו למי שכן "עובר", או יכול, "לעבור".

לא, לצפות להחלטה חזקה ומנהיגותית שכזאת מחבר הדחינים שבראש, "העבודה" זה אולי קצת יותר מדי. ברוסיה ברז'ניב אולי כבר, "לא עובר" ואולי מעולם, "לא עבר", אבל כנגד זה אין שם בחירות (שם המציאו בחירות שאין בהן שום בחי"רה), ולכן אפשר להניח לו לדשדש בקרמל עד שיתפורר לאבק. אצלנו, הצירוף של אי-מנהיגות ורחמנות שלומיאלית במקום שאין לה מקום יוצר מצבים משונים, שאיש חזק עם משקפיים הוא הפתרון הטוב ביותר בשבילם. לכן ברור, שלא היה צריך להחליף את ירוחם משל. היה צריך רק להרכיב לו משקפיים ולעשות אותו איש חזק. אבל מה שלא עושה השכל עושה הזמן. הגה אני רואה, ש"המעמד" הרכיב לעצמו משקפיים ויוצא לרחוב בסיסמת, "יחד ישראל חזקה", לא, חלילה, "ישראל טובה", או משהו כזה. ישראל חזקה. מזכיר את דויד לוי, מה? שיוזרי. עליו אולי אפשר לומר: יחד נתגבר. כי את מילת המפתח הזאת, מילת הקסם של בחירות 1981 — חזק — אסור לזנוח יותר, אסור להניחה לאויב. אבל, סיסמאים חביבים שלי, אם כבר אתם מתחילים לחשוב נכונה, מדוע לא עד הסוף? ה"בן אדם לא רוצה ממשהו חזקה. ממשלה חזקה תעשה לו צרות נוראות. ממשלה חזקה לא היתן לו מנוח, לא תחניף לו ולא תשחד אותו בשום מכירה ארדוירית כללית. ממשלה חזקה עלולה לשלוט ברמטכ"ל, לעצור אמוק התנחלויות, להסתבך פחות בנבון. לא. הבן-אדם רוצה מנהיג חזק. איש חזק (כמו דויד לוי במשקפיים, למשל). למה? ככה. זה עניין פסיכולוגי עמוק — הצורך בדמות אב רבתי וכו', לכן, אם נא רק תשמעו בקולי, החליפו איש קל את הסיסמה. החלפתם שלוש פעמים? יהיה עוד פעם.

אני רוצה לראות את דיוקנו של שימעון פרס מצץ אלי מכל שלט, ומתחילו, "שימעון פרס איש חזק"? לא יחשבתם היטב? הגימיק הפעם הוא זה: "שימעון פרס איש יותר חזק!" לחזק יש תשובה. ליותר חזק — אין.